Nr. 20. Anulu XXXI.

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 22|10 Martiu 1868.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tax'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

MONARCHI'A AUSTRIACA

Transilvani'a.

Epistola deschisa Domnului Alecsandru Halmágyi.

Domnulu meu! Este tocma o luna, de candu Domnista in Nrii 21 si 22 din „Kolozsv. Közlöny", a carui conducere provisoria o si asupra Dtale, aflasi cu cale a'mi adresa mie si „Gazetei" doi articoli de patru semicolóne.

Am citito acei articoli cu tóta luarea-aminte ce merita cestiunile de mare importantia agitate in acelasi, cum si cu acea deferentia ce simtiamu ca datoresce unui compatriotu nu numai luminatu, ci si de buna credintia. Atatu bun'a cuviintia, catu si interesele patriei trase de Dta in discusiune, apoi si cumplit'a responsabilitate ce incarci Dta asupra'mi, imi impunea inveder'at'a datorintia de a'ti da unu respunsu pre catu se póte mai respicatu, cu scopu, ca se'ti respandescu tóte opiniunile cate vediu ca le ai Dta atatu despre referintiele mele catra Gazeta, cu care'ti place a me confunda par force, catu si despre credintiele mele politice. Intr'acea pre langa a l t e intemperi ce au decursu de 4 septemani incóce atatu in Clusiu catu si in Pest'a, pre care Dta le cunosci mai bine decatu noi aici in provincia, Nr. 16 ale Gazetei Te a pututu informa si conviege pe deplinu, ca eu intre impregiurarile de facia nici chiaru legiloru de buna cuviintia nu mai pociu corespunde.

Dela Ianuariu 1861 noi ambii nu amu mai avutu a face unulu cu altulu, éra conversatiunea de atunci imi dedese ocasiune de a cunósce in Dta unulu din acei pucini barbati din partit'a Dvóstra, cu carele cointielegerea dóra nu ar' fi cu neputintia. Tocma pentru aceea mi-ar' fi placutu a continua cu Dta, nu vreo polemia stérpa, de care 'mi este grétiu, ci o simpla conversatiune pe t e r e n u l u l e g i l o r u f u n d a m e n t a l i a l e T r a n s i l v a n i e i, pe alu diplomei l e o p o l d i n e, pe alu s a n c t i u n e i p r a g m a t i c e, intielesai, alu s a n c t i u n e i p r a g m a t i c e din 1722, pe alu legiloru transilvane din 1791, alu celoru din 1848, auditai, si alu celoru din 1848, cum si alu c e l o r u din 1863/4. Totu odata mi-ar' fi placutu ati demustra le vederea ochiloru, ca nu romanii transilvani au instrainatu dreptu'le tierei intre anii 1688 si 1703, ca nu romanii au stramutatu supremulu tribunalu dela guvernu la cancelari'a din Vien'a multu mai nainte de an. 1864 si de an. 1848, ca nu romanii au mersu mai anteiu la Reicharath (1860), ca nu romanii au fostu autorii diplomei din 20 Octobre 1860, ca dupa 26 Febr. 1861 grafii Pálfy, Forgách, Nádasdy, Zichy etc. n'au fostu romani, ca in Reicharathulu de mod'a nóua din 1867/8 nu romanii au dusu pe Ungari'a si pe Transilvani'a.

Dorinti'a mea nu se póte implini, celu pucinu aici in Brasiovu s u b n i c i u n u f e l i u d e c o n d i t i u n e mai multu nu.

Nu stiu déca Dtale iti pasa séu nu, ca cu ce'ti justificu conduit'a mea politica, din tonulu inse in carele 'mi vorbesci trebue se incheiu, ca esci fórte aplecatu a me trage la respondere pentru acea conduita a mea. Déca este asia, apoi te rogu, anumescu'mi o tiéra si unu diariu, in carele se aflu campu de ajunsu spre a satisface asteptariloru Dtale. Sciti ca mie nu'mi place a ambla, precum dicemu noi, cu doi bani in trei pungi, n'am investitu a masca adeverulu in fabule de ale lui Esopu, ci séu ilu spunu intregu, séu ilu retacu intregu si mi'lu pastrezu pentru alte timpuri, de care vorbesce Tacitus la unu locu. Noi romanii ne aflamu in timpuri de aceles. Nu face nimicu; pentruca nóua acestea ne potu fi de mare folosu. Intr'aceea déca cumva mai amu eu audiulu si vediulu sanetóse, apoi paremise ca decursulu evenimenteloru cate trecu pe fiacare di pe dinsintea nóstra cu o rapediune fisanta, va justifica si in ochii Dtale conduit'a mea politica multu mai curendu decatu asi fi creditatu si eu insu'mi. De aceea nici tacerea ce ni se impune in dilele acestea, nu ne cade nici decum greu, nici chiaru asia greu, ca cea impusa intre anii 1850 si 1860. Din contra repetiescu astadi ceea ce am respunsu gubernatoriului br. Lud. Wohlgemuth in 25 Aug. 1850 facia cu alte trei persóne: Ve multiamescu Escelentia, ca dupa atatea lupte si persecutiuni imi deterati ocasiune de a me retrage si a'mi vedé de alte afaceri. —

Deci déca eu intre conjuncturele de facia nu me aflu in stare de a'mi implini datoriinti'a patriotica si colegiala catra Dta, contenu pe indulgenti'a Dtale totu asia de patriotica; éra apoi mai nainte de a in-heié acestea linii ceru numai unu lucru dela Dta si dela amicii Dtale de opiniuni, éra acela este ca: pentru orice am scrisu eu pena acum in Gazeta, bine reu, viclénu séu absurdu, precum te esprimasesi Dta, se nu faceti vreo imputare nici Gazetei, nici redactoriului ei si mai in scurtu la nici unu articlu de romanu, ci numai mie singuru, numai asupra mea se incarcati tóta respundietatea scrieriloru si a fapteloru mele, éra altulu nimeni se nu safere din cas'a mea. Éra déca comve dvóstra etapanitorii nostri, domnii nostri, credeti in adeveru precum ati si disu mai adesea, ca eu cu sofismele mele (pentruca asia dicetі) asi amagi pe connationalii mei si asi fi periculosu patriei mele, aveti unu midilocu fórte sigura de a scapa tiér'a de mine, unu midilocu care se recomandase si gubernului absolutistu in an. 1851/2. Potentatea discretionaria este in man'a Dvóstra, in voia ve sta ca se ve fo'ositi de ea ori cum v'ar placea si puteti fi fórte signri, ca partit'a dv. va aproba neconditionatu.

Intru altele binevoiesce a primi Domnulu meu asigurarea deplinei mele stime si considerationi, cu care sunt

Brasiovu 18 Martiu 1868.

G. Baritiu.

Se se desamagésca si orbulu!

De langa **Ternav'a** mica 3 Martiu. Me rogu se primesci in colónele pretiuitei Gazeta o scurta descriere despre decursulu adunarei comitetului centrale alu Cetatei de Balta tienuta in S. Martinu la 27 a lunei trecute sub presidiulu comitelui supremu.

Este de insemnatu ca, pre candu si dintre fratii nostrii maghiari lipsira vreo cativa, pre atunci din celi 80 membrii romani, carii de si suntu in minoritate in comitetu, data totudéuna au desvoltatu destula activitate, asta data abia se presentara din ei o a patra parte. — Acésta impregiurare nici decatu nu póte fi caracterisata de eficacu alu indiferentismului, ci ea 's'ar causcle sale, atatu in situatiunea politica, carea pentru romanii din Transilvani'a e asia si atatu de vitrega, catu si in disgustulu de care suntu patrunsi toti romanii din comitatu, facia cu capulu loru politicu, cu care in rogin'a sa aristocratica, pre ori ce cale, nu poti esi la nici unu lucru de dómne sjuta. — Intre celi de facia s'a aflatu si bravulu barbatu alu natiunei Ioane Orosu, fostu deputatu in diet'a din Sibiiu si assesoru la tribunalulu nostru comitatense, éra acum dupa unu lungu servitiu facutu statului cu sinceritate si diligintia, pensionatu cu 156 fl. v. a. (?!) — Departe de a ti puté spune despre vreunu resultatu alu pertractariloru imbucuratoriu pentru romani, singur'a mangaiere cu carea ne amu despartitu este, ca romanii si asta data si-au salvatu onórea si si-au liniscitu conscienti'a. — Celu mai principalu intre obiectele de pertractare a fostu alegerea medicului, inginerului, a vicenotariului comitatense, precum si a altoru 8 subjudi cercuali. — Aci se au intemplatu luptele si totodata si nedreptatirile romaniloru. — Voiu merge pe rondu pana la ea. Comitele supremu la 11 óre ale dilei prestinse a deschisu adunarea cu vreo cateva cuvinte. — Judele primariu D. L. a cetitu reportulu despre trebile administrative ale comitatului. — D. Ioane Pincin presiedintele tribunalului a reportatu verbalu in limb'a romana, despre activitatea scoluiasia. — Ordinatiunea in. Guvernu despre infiintiarea subjudiloru cercuali, cu léfa de 350 fl. v. a. pre anu, a fostu ascultata cu multa placere si salutata cu entusiasemu, mai alesu din partea compatriotiloru nostrii, carii avendu franele a mana 'si diresesera lucrurile asia, catu eran securi ca si pentru ambracarea acestoru posturi, voru scóte erasiu numai totu de ai loru. — Porocdiendose la ordinatiunea ministeriale despre conscrierea tenerilorn inrolandi pre anulu acesta, comitetulu a aflatu, ca oficialatulu a comisu o fapta ilegale, déca a intreprinsu conscrie.ea inainte de a consimtá pre comitetu si'lu face atentu, ca pre venitoriu se se abtiena dela stare fapta cotezata, ca-ci la din contra, va fi silitu a se folosi de puterea sa disciplinaria, ce i sta supta dispunere. — Nu mai pocina opusetiune si combatere intempina si ordinatiunea inalt. Guvernu despre stavilirea venderei tabacului, inca sub cetire se audira strigari: spione! Commembrulu Szilágyi L. intr'o vorbire spasata a aratatu, ca croitoriulu acestei ordinatiune nu se prea distinge de Bach et Schmerling, ca trebue a se respinge mai alesu si din acelu punctu de vedere, ca-ci prin promisiunea de 5 percente celui ce va denuntia pre cutare vendiatoru de tabacu, deschide cale la demoralisarea poporului, éra de alta parte ministeriulu nu a avutu putere de a opri producerea tabacului, ca-ci indemnitatea a fostu data numai pre **4**(?) luni. Dupa mai multe desbateri totu cam de feliulu acesta, s'a propusu alegerea unei comisiuni, carea se elaborese o representatiune substernenda la ministeriu in obiectulu acesta. — Totu asemenea fù scarmanata si ordinatiunea in. Guvernu despre infiintiarea magazineloru de pastrare si aflandusa supta decursulu discusianiloru, cumca in comitatu se afla infiintiate mai multe, s'a decisu a se denumi o comisiune, carea se le is in séma.

Celealalte ordinatiuni ale in. Guverno, despre desfiintiarea oficialiloru pupilari si inlocuirea loru cu unu subnotariu cu plata de 500 fl. v. a. alegandu dintre 3 candidati si comitetulu supremu; despre introducerea cartiloru fundoarie si despre aplicarea asesoriloru onorari la tribunale, se au ascultatu mai cu recéla, se au luatu spre sciintia si nu li se au prea facutu remonstratiuni. Ceea ce ne a surprinsu mai multu, a fostu impregiurarea urmatória: Publiculu póte i este cam cunoscutu ca, la alegerile oficialiloru comitatensi din vér'a trecuta o parte insemnata din fratii maghiari, vediendu ne legalitatile comise de catra siefulu comitatului, in legatura si intielegere cu romanii in numeru de 80 insi, au facutu protestu energico la regimu in contra procederei siefului, si din motive prea ponderóse, au cerutu nimicirea acelora alegeri si ordonarea altora. Ce era mai naturalu si mai logicu, decatu ca numitii la casu de vreo resolutiune ori ordinatiune ne favorabile, se fia solidari si mai departe si terenulu apucatu se'lu apere cu resolutiune si constantia, — inse ce se ved'i! Politic'a oportunitatei de si nu in intinsu, dara mai alesu de unu timpu incóce, este caracteristica, nu numai unei fractiuni neinsem-

nate, ci chiaru toturoru ungurilor. Cine nu vede cu ochii liberi, puna-si ochilari si caute in relatiunile Ungariei catra Austri'a, deci si confratii nostrii, condusi de acésta politica, la cetirea ordinationei ministeriale, cá respunsu la protestulu loru atinsu, prin care gravaminele aduse de densii se dechiará fara fundamentu, de óra candidati a siedului comitatense se primesce de buna si alegerea facuta nu se nimicesce, nici au clatitu cu capetele sale, nici au miscatu cu buzele, ci au tacutu cá pescele, cá cum acest'a le ar' fi fostu acopulu, candu s'au alatoratu la protestu. Se se dessmagésca si orbulu, care mai speréza in sincer'a distingere de colori!

(Va urmá.)

Delegatiunea ungurésca. La cele publicate in Nr. tr. adaugemu, ca in acesti siedintia a vorbitu si d. Fauru, inse nemicu natiunalu, numai pentru propunerea regimului, ér' Aurelliu Maniu dupa „Federationea“ vorbi asia:

„On. delegatiune! Din causa ca sum decisu a incuviintiá o suma la parere mai mare decatu a minoritatii, ertati-mi a'mi motivá votisarea. (Se audimu.) Eu amu fostu membrulu care s'a dechiaratu espresu, ca bugetulu acest'a e numai transitoriu, si acésta cercustare trebue luata in consideratiune la votarea bugetului. Bugetulu presente nu e compusu in modulu, precum e datin'a in statele constitutionale, ér' noi din parte-ne n'amu fostu provediuti cu cunoscintiele necesarie, cá se potemu dice positivu: stat'a e de lipsa, séu ba, ca-ci si pentru noi e acest'a celu d'anteiu bugetu constitutionalu. Maioritatea comisiunei bugetarie a decisu a computá cele 4 milióne, causate prin urcarea preturiloru de provisiune, de si dechiarase ministrulu de resboiu, ca in privinti'a acestei sume nu póte luá asupr'si respunsabilitatea, déca nu'i se va votá unu creditu de reserva. In contra acestei afirmatiuni a dechiaratu comisiunea, ca creditulu de reserve nu'lu va votá nici intr'unu casu, si suma acést'a a considerato-o, cá candu aru fi si introdusa in bugetu; a treboitu se o consideramu cá factoru presente, pentruca ministrulu ni a concesu in urma, ca se póta erutiá si acesta suma. Eu amu calculatu si amu aflatu, ca considerandu cele 4 milióne mai susu amintite, si cele 3 milióne concese de ministeriu, intre propunerile maioritatii in fapta nu ecsist'e nici una diferintia. Amu luatu dara cuventulu spre a'mi motivá votarea, adica din care cause votezu pentru o suma la parere mai mare, si spre a arstá pentru ce diferintí'a e numai paruta, ceea ce credu ca amu si aratatu. (Helyes). Fia-mi inca ertatu, on. delegatiune, a'mi esprime parerea despre politic'a afaceriloru esterne. Dupa cele ce le-a disu del. Tisza intr'unu modu atatu de eminente si oratoricu nu mi-aru mai remané alt'a, decatu a repetí cele amintite. Eu voiu numai se dicu, ca interesseriu nóstre numai atare politica corespunde, carea dupa pacea de Prag'a nesuiésce la amicestia sincera cu Germani'a si Itali'a.

Cu privintia la politic'a orientala inca sum de parerea lui Tisza; mai fia mi ertatu a urmari politic'a, ce se observa facia cu tierile dunarene, cari se margineseu cu Ungari'a. Regimulu trebue se se straduésca a sustiené tierile acestea asia, precum sunt. In Romani'a jóca acele interese cá in Ungari'a, de si nu sunt recunoscute pana acuma; acestea sunt interesele conservarii proprie, cari mane poimane trebue se ajunga la valóre. Eu cunoscu relationile Romaniei (?) si scin, ca Austri'a cosercéza in acea tiéra o politica, care nu'i concede nici cata influintia, pre candu tóte celelalte póteri mari cercuscéza influintí'a cea mai eficace. Din punctulu de vedere alu comerciului esternu inca trebue se amintescu, ca Franci'a are acolo comerciu fórte mare, ér' comerciulu Ungariei marginasia nu sta in nici o proportiune. E detoriti'a (?) regimului maghiaru a influintiá asupra politicei esterne, cá interesele tieriloru coróinei maghiare se fia respectate (!). Pentru acesa mi-amu esprimatu parerea in asta afacere.“ (Aplausu.)

Gen. maiorulu Grivicic cuventá asia: „On. delegatiune! La ideele generale si speciale, ce le-amu audita eri si adi, amu onóre a face nisce observatiuni in numele ministrului de resboiu. Eri s'a disu, ca armat'a c. r. aru fi causa detorieloru de statu. Acést'a nu e asia. Armat'a e numai sierbulu legii, armat'a nu scie, voimu noi a portá resboiu séu a face alta manifestatiune. Totu membrulu armatei doresce se incete causa resboiului, frecarile intre natiuni.

S'a disu, ca unitatea armatei se afla numai pre hartia, acést'a numai acel'a o póte crede, care nu vre se créda alt'a. Credeti'mi Dvóstre, care nu vre se créda alt'a. Credeti'mi Dvóstre, care nu vre se créda alt'a, ca intr'o fiacarui soldatu c. r., mai vertosu la oficieri. Noi dorimu, cá simtiulu acest'a se se inradecineze in totu cetatienulu statului. Totu soldatulu voiesce se invinga, staruiesce dara la gloria; déca amu se invingu, staruiesce dara la gloria; déca amu se invingu, staruiesce dara la gloria; déca amu potó dice, ca glori'a acést'a se afla si in dua-potó dice, ca glori'a acést'a se afla si in dualismu, atunci amu concede dualismulu. Dlu Iványka a disu, ca statulu armatei se póte reduce, si ca ministrulu de resboiu ar' fi recunoscutu acést'a in desbaterile comisiunei. La acestea observu ca adeveratu, dlu ministru a disu acést'a, atunci amu concede dualismulu. Dlu Iványka a disu, ca statulu armatei se póte reduce, si ca ministrulu de resboiu ar' fi recunoscutu acést'a in desbaterile comisiunei. La acestea observu ca adeveratu, dlu ministru a disu acést'a, inse elu a fostu silitu a o dice, de si a recunoscutu, ca in armarea armelor de astadi fapt'a intr'altu locu de unu barbatu mare de statu (Schmerling). Despre armat'a maghiara dechiaru, ca acesa e afacerea dietei maghiare. Armat'a c. r. sta departe de ori si ce politica. Armat'a c. r. sta departe de ori si ce politica, si asia trebue se si remana, déca nu voimu se si asia trebue se si remana, déca nu voimu se si pericliteze cele mai sante interese ale patriei se pericliteze cele mai sante interese ale patriei se comune. Eu considéru armat'a ca pre unu organu, care ere viétia si sentiu. Armat'a, dorganu, care ere viétia si sentiu. Armat'a, doganu, care ere viétia si sentiu. Armat'a, doganu, care ere viétia si sentiu. Armat'a, dorere! a fostu fara noroc in dóue expeditiuni rere! a fostu fara noroc in dóue expeditiuni rere! a fostu fara noroc in dóue expeditiuni mari; nu denegu greselele militaris si organimari; nu denegu greselele militaris si organisatorie, dar' trebue se marturisimu, ca causa'a satorie, dar' trebue se marturisimu, ca causa'a principala au fostu confusiunile si neindestulirea principala au fostu confusiunile si neindestulirea din intru. (Aplausu viu.) Indestulirea trebue din intru. (Aplausu viu.) Indestulirea trebue se aiba marginea sa si marginea acést'a e unise aiba marginea sa si marginea acést'a e unise aiba marginea sa si marginea acést'a e unise

nationalitatiloru, cauṣ'a crosta si prelucrarea ordinei casei.

Lupt'a intre partitele Ungariei e mare si „Pesti Napló“ le provóca mereu la concordia, dar' democratii au devenitu in desperare, fiindu ca nu numai partit'a Deákiana, ci si ómenii loru cei liberali Klapka, Türr, cari se dederade laptatori in fruntea democratiei, i au insielatu, ca s'au alaturatu la aristocrati; ma renumitulu Türr, care vorbiá pana acuma stat'a de egal'a indreptatire si fratietate se dechiarase dupa „Hazánk“ in comitatulu Bacs in contra incorarilorn democratice, de a veni la carma, dicundu ca si mai anteiu ar' trebui se dovedésca o inteligintia generala, o stare buna si o nedependintia individuala din privinti'a bunei stari si apoi urmarile naturale de sici e egalitatea sociala. Parol'a maghiarului se fia nu numai a lucrá pamentulu, ci si desvoltarea in industria, comercin si in scientia. Si inchisiá cu vorbele contelui Batyáni, ca si in bordeele ciganilorn trebue se ducemu invetiatur'a. Se intielege, ca numai atuncia póte sperá democrati'a a veni la putere. —

A 3-a dare la semnu federala germana.

(Drittes deutsches Bundesschiessen.)

Din partea comitetului centralu suntemu cu totu adinsulu recercati a publicá invitarea pusc atoriloru negermani din Austri'a la serbarea acestui esercitiu, ce se va face in Iuliu a. c. in Viéu'a cá o serbatóre nationala la care suntu chiamati toti puscatorii din Germani'a si din strainatate precum si elvetienii. Invitarea suna asia:

„Catra puscatorii negermani din Austri'a!

A 3 a dare la semnu federativa germana s'a defiptu pe 25 si urmatórele dile din Iuliu in Vien'a. Cu tóte ca dupa natur'a lucrului numai puscatori de natiunalitate germana potu se fia membri ai federatiunei germane de puscatori, totusi diace departe dela acésta reuniune orce cugetare la eschideri tendentiése facia cu celelalte familii si semintii de popóre intr'atat'a, incatu statutele federatiunei in § 3 isi aducu aminte espresu si de impartasirea óspetiloru negermani. Déca dar' ver-ce strainu, care doresce a serbá impreuna festinulu nostru, póte fi securu de o primire amicabile, avemu mare multiamire a invitá la accessi cu deosebire pe aceia, cari nu se tienu de semintí'a nóstra, inse totusi nu ne suntu straini, cu cari nu numai relatiunile de vecinatate, ci si cas'a domnitória comuna, interesele comune, acel'asi trecutu glorios, aceleasi sperantie si incordari pentru viitoriu ne léga, ma legaturi de sange — de sangele versatu pe atatea campanii pentru asemenea cause — Dvóstra tuturoru puscatoriloru negermani si Austrieci ve tramitemu prin acésta salutarea nóstra fratiésca si ne exprimemu asteptarea plina de bucuria, ca si puscarea federala germana in Vien'a -si va contribui de nariulu la intielegerea si consolidarea amicitiei intre deosebitele nationalitati ale imperiului. Vien'a in Februariu 1868. Pentru presied. comit.

Dr. Leopold Wittelshöfer siefu, Wilhelm Wiener locutienetoriulu siefului.

Pentru comitetulu centralu: Dr. Ed. Kopp presied., Enricu cav. de Maurer, 1. v. presied., Frid. Schmidt 2 v. presied. —

Noi romanii nu avemu reuniuni nici societati de puscatori séu detatori la semnu si totusi acésta deprindere e una dintre cele mai placute, mai distragatórie si mai destoinice de a forma animi martiali si barbati preparati, pentru eventualitati de apararea vietii in contra orimina liloru, lotriloru, rapitoriloru si jignitoriloru de pacea publice. Tóta inteligentia romana mai juna in tóte comitatele are nu numai dromu deschisu, ci si unu felu de oblegamiate a pasí la infiintiarea de asemeni Reuniuni tramitendusi statutele spre intarire, care trebue se se aprobeze, déca au de scopu numai deprinderi si pregatiri in folosulu pacei publice. La noi ar' poté se fia impreunate in locu de spiritu liquidu, care predomina la unele asemene societsti, ou deprinderi gimnastice si discursuri luminatórie de spiritu, desvoltatórie si formatória de animi si ne ar' folosi in totu respectulu pré multu pentru iniciarea cu o viatia mai via. — Popórale vreu a se cunósce unele pe altele dupa tóte indemanarile si deseteritatile ce le posedu. Noi avemu buni venatori, buni f. soldati, dar' societati de puscatori cá in palma. Sasii au, maghiarii au pe honvedi, cari se deprindu in scóla de arme si esercitiu. Noi de ce se mai amanamu?! —

Reportulu

comitetului societatii pentru literatur'a si cultur'a romana din Bucovin'a.

(Capetu.)

Despre bibliotec a reproducemu, ca cu finea anului 1867 se afla in biblioteca 638 de opuri in 693 de tomuri, 185 de fascióre si 13 tablouri si pe langa acestea si tóte foile periodice romanesci din anulu 1867. Foile romane s'au primitu si intr'acestu anu in schimbu dela binevoitorii loru Redactori, precum s'au amanitu mai inainte.

Asiaderea s'au daruitu bibliotecei mai multe opuri si anume de catra dd. Romulu Scribanu 6 opuri in 9 fasciére; Alecsandru Treboniu Laurianulu 1 carta (mapa) si unu opu; A. Partenie Antoniu cart'a cea mare si pretiósa a Romaniei si cart'a Europei; Vasiliu Andrievicin 2 tablouri; G. S. Petrini 1 opu; N. Ch. Quintescu 1 opu; A. Hurmuzachi 1 opu; contele Scarlatu Rosetti 1 opu; Demetriu Petrino 1 opu; P. Paicu 1 opu. Acesti doi domni din urma au daruitu societatii inca unu numeru fórte insemnatu din operile loru sale scl

Partea finantiare. Comitetulu au primitu in cursulu anului in puterea § 28 pt. 5 din statute unu numeru insemnatu de membri ordinari si societatii cu tacsa anuala ordinaria.

Pre domnii Demetriu Popoviciu si Ioane Zota din Chisilau, facundu fiscare societatii unu daru de cate o mie de fiorini v. a. in obligatiuni rurali, si insiró comitetulu dupa dorinti'a domniloru sale intre membrii fondatori si societatii.

D. Artemiu Ieremieviciu, contribuindu 200 fl. v. a. in obligatiuni rurale, llu trecú comitetulu in puterea § 7 din statute din sirulu membriloru ordinari in alu membriloru fundatori.

Deci societatea au intratu in anulu de facia cu 16 membri onorari, cu 11 membri fondatori si cu 121 de membri ordinari. Acestia din urma — numerandose si restantiele din anii trecuti, au s platí 2491 fl. v. a.

Alte venitu in anulu acest'a suntu urmatóriele daruri facute societatii:

a) Dela Domnisiór'a Eufrosin'a de Popoviciu 20 fl. v. a.

b) Dela dl. Georgiu Popoviciu 40 fl. v. a.

c) Dela cinci deputati dietali cate 10 fl. la unu locu 50 fl. v. a.

d) Dela dl. A. Lupascu din Bucuresci 60 fl.

e) Dela prea Santi'a Sa episcopulu Caransebesiului, dl. Ioane Popasu 100 fl. v. a.

Pre acesti contribuitori 'i a insemnatu comitetulu in puterea § 12 din statute intre binefacatorii societatii.

Atatu numitii, prea generosii membri fundatori, catu si nobilii binefacatori au drépta pretensiune la cea mai caldurósa recunoscintia a intregei societatii

I. Venitu rile societatii in anulu 1867 suntu:

1. Remasiti'a casei din anulu 1866 5400 fl. oblig., 248 fl. 3 cr., 9 galb. 2. Dela binefacatori 1000 fl. oblig., 270 fl. 3. Dela 4 medulari fundatori 1400 fl. oblig., 200 fl. 4. Dela medulari ordinari 1082 fl. 5. Interesele fondului societatii 284 fl 39 cr. 6. Venitulu inchiriarii unei odai 72 fl. 7. Venitori straordinari 10 fl. 50 cr. 8. Oblegatiuni comparate 200 fl. Deci dara sum'a totala este 8000 fl. oblig. si 2166 fl. 92 cr., 9 galb.

II. Speselo societatii in anulu 1867 sunt preliminate: cu 2000 fl.; s'a cheltuitu 1795 fl. 33 cr., 9 galb. Fondulu 8000 fl. oblig., 371 fl. 59 cr. —

Dela inchisiarea bilantiului pentru anulu 1867 au mai incursu dela dl. cavaleriu Ioncu de Stircea din Valeni, cá contribuire de membru fundatoriu, 300 fl. v. a. in obligatiuni; dela dl. Demetriu de Petrino anu daru de 100 fl. v. a. in obligatiuni, prin care venitu se maresce fondulu societatii dela 8000 fl. la 8400 fl. v. a.; ér' pe sém'a restantieloru anului trecutu au incursu 139 fl. v. a., prin cari scade sum'a totala a restantieloru de 1339 fl. la 1198 fl. v. a.

„Acést'a este starea trebiloru societatii, pe carea am credutu'o de datori'a nóstra de a v'o infacisiá mai inainte in margini restrinse; si acestea suntu si lucrarile cele mai insemnate, cari comitetulu Domniei Vóstre le-au intreprinsu si esecutatu in cursulu anului trecutu.

Cata insufletire, cata imbracisiare au aflatu societatea din partea membriloru sei si a toturoru compatriotiloru nostri, precum si incatu au sporitu ea in anulu acest'a, va judecá onorat'a adunare din cele espuse. Ea va aflá, ca nicaiuri nu s'au adeveritu mai chiaru, precum facia cu societatea romana literaria din Bucovin'a, cuventulu anticiloru nostri straboni: „Concordia res parvae crescunt“.

Déca in siedinti'a de astadi a onorstei adunari se voru incuviintiá nóuele chisuiri si propuneri ale comitetului pentru marirea veniturilorn si a fondului neatacavernu alu societatii, atunci sperumu, ca viitorulu reportu anualu, ce va avé a se supune onoratei adunari de catra noulu comitetu, va aratá resultate multu mai insemnate si mai avantagióse ale administratiunii societatii.

Dandose societatii cu privire la scopurile si cele salutarie totu concursulu morale si sprijinulu trebuitoriu din partea numerosiloru sei membri si a zelosiloru compatrioti, cari doresce desvoltarea si demnitatea nationale, societatea nóstra, aflanduse sub scutulu celu puternicu alu cerescului parinte, care dela inceputu au binecuventat'o; de propusiere pe di ce merge, fara intrerumpere, si sustienuta fiindu cu iubire si tania de catra amici sei sinceri, devotati si invapaiati, va fi fara intardiare in stare de a'si implini menirea sa de cultura in modulu celu mai folositoriu si in tóta intinderea sa pentru patria si biserica.

Comitetulu societatii pentru literatur'a si cultur'a romana in Bucovin'a.

Presiedinte: Cavaleriu Georgiu Hurmuzachi. Vicepresiedinte: Ioane Calinciucu. Secretariu: Leo Popescului. Membrii: Samuilu Andrievicin, Emanuilu Bendevschi, Mihailu Calinescu bibliotecariu, Leonu Ciupercovicin, Artemiu Ieremieviciu, Vasiliu Mitrofanoviciu, Orestu Renei de Harsieni casieriu, Ioane alu lui Georgiu Sbiera redactoriu, cav. Eugeniu de Stircea, cav. Nicolau de Vasilco, cav. Dr. Ioncu de Zota, cav. Dr. Alecsandru de Zota.

Membrii onorari 16, fundatori 11 si membrii ordinari are 121. —

ROMANI'A.

Statutele Reuniunei femeiloru romane din Iasi.

(Capetu.)

Art. 9. Fondulu reuniunei va remané netinsu, si numai din interesele ce voru proveni din capitalele date pe dobanda se voru intrebuintiá trei parti spre ajutoriulu orfanelorn numite, ilpite de parinti si fetelorn seace, ér' o parte se va alaturá la fondu. Colectele facute in bani spre scopulu acest'a érasi se voru alaturá la capitalu; éra cele facute in carti de invetiatura séu in vestminte se voru imparti intre densele. Colectele in materiale se voru preface in bani alaturandose érasi la fondu.

Art. 10. Dupace se va mari fondulu reuniunei in timpu de cativa ani, acelu fondu se va preface in asiedieminte filantropice de crescerea si invetiatur'a seracelorn in tóte ramurile atingatóre de secsulu femeiescu cu privire la orfanele nóstre cele lipsite de ambii parinti si la celea ai caroru parinti traindu voru fi contribuitu spre sporirea fondului reuniunei.

Art. 11. Fetele cele mai cscelinti se voru intretienea cu tóte cele trebuitóre aici séu in strainatate, éra altele se voru ajutá cu mai pucinu.

Art. 12. Numai o maioritate de dóue treimi din adunarea generala, care se va intruni conformu art. 7 din aceste statute, va puté face o schimbare in aceste statute, urmanduse dupa formele dreptului de reuniune.

(Subscrise.) Cleopatra Boteanu, Luisa Moiescu, Elena Crainicu, Elena Istrati, Smaranda Branza, Ecaterina Istrati, Heruilia Istrati, Elisa Istrati, Aristia Popescu, Eugenia Ureche, Ana Stamatopolo, Maria Lupu, Ana Taco, Elena Cruca, M. Ionescu, R. Gavriliu, Sofia Castaforo, Rucsanda Chirnischi, Cornelia Emilianu, Veronica Miclea, Matilda Sihlianu, Elena Ionescu, Zoe Antipa, Efrosina Antipa, R. Draghici, C. Gregorescu, Aglae Tautu, Efrosina Al. Ureche, Victoria Al. Ureche, Elena Miller, Margareta

Miller, Elena Miller nascuta Verghy, Cornelia Columbu, Elena Malinescu, Maria Macedonu, Elena Baroti, Anastasia Constandiniu, E. Voinescu, M. Livaditi, N. Lochmann, M. Cosinu, Petitu nascuta Stamati, Lina Stroja nascuta Isvoranu, Zoe Teutu, Ecaterina Filostratu, Catinca Tiony. —

Lista de subscriptiune anuala la fondulu Reuniunei femeiloru romane:

Matilda Sihleanu 20 galbeni, Veronica Miclea 2, Maria Lupu 2, Cornelia Emilianu 2, Arisia Popescu 5, Catinca Tiony 2, Elena Istrati 2, Ecaterina Istrati 1, Herseliu Istrati 1, Lina Stroja 1, Maria Costinu 1, Roscanda Gavrilin 1, Smaranda Branza 1, Clara Stamati 2, Eugenia Urechie 1, Casandra Hasu 3, Elena Corjescu 6, Cleopatra Petitu n. Stamati 2, Maria Macedonu 2, Elena Voinescu 2, Elisa Rosin 2, Anastasia Consandiniu 4, Maria Ionescu 2 Natalia Lochmann 2, Ecaterina Tacu 5, Aglaea Tacu 5, Sevastilla Calinu 2, Ecaterina Filostratu 2, Ecaterina Savulu 1, Sevastita Lupu 5, Elena Raleti 2, Raluca Ene 2, Zoe Teutu 2, Frosa Calinescu 2, Maria Popoviciu 1, Ursitia Mihailescu 1, Anastasia Ursu 1 galbinu.

In 30 Dec. s'au propusu cá midiulóce la sporirea fondului Reuniunei a se da in carnevalulu acest'a patru baluri publice cu intrat'a de diece lei de persóna, fara lucru, si in toilet'a cea mai simpla, asia cum convine mai bine institutiuniloru democratice; si dóue representatiuni teatrale de societate in postu. —

Resunetu: Cu mare bucuria si stima catra nobil'a Reuniune a femeiloru romane, vedemu ca ardórea natiunale, insufiata de spiritulu celu sublimu alu misiunei, cu care a insetatu natur'a pe secsulu frumosu la deslegarea problemei celei capitale a educatiunei, a facutu, cá se intre pre campulu celu frumosu alu emulatiunei si cea mai mica fintia romanésca, contribuindu la prosperarea natiunei prin bun'a crescere, cu denariulu veduvei si cu conlucrarea potintióse. Am venatu si impintenatu familiarisarea romaniloru nostri cu idea de a imbraciosia reuniunile intre sene spre orce scopu natiunalu si industrialu fara escepti'one insinte cu 18 ani. — Acésta idea am facut'o si corpu intre femeile romane din Austri'a si ea a fostu semintia sanatósa, ca, arunc'ata de ventulu celu puternicu alu spiritului si alu inbirei de unire si concordia la intreprinderi si preste Carpati, a facutu se crésca acum o planta domestica din ea, intocma dupa chipulu si asemenarea celei de antei. — Fia binecuventatu resultatulu acestoru infrunliri! Inceputulu loru a fostu si este atatu de generosu si nobilu, si urmarile loru atatu de poternice! — Gloria si onóre secsului frumosu alu natiunei romane din Orientu, care esindu din intunerecolu neactivitatii a intielesu spiritulu timpului si a intratu cu denariulu ei in sirulu luptatoriloru decisi pentru inaltirea culturei nasiunale romane prin imbraciosirea orescerei secsului frumosu! Asia, ca generatiunea, care va suge cu laptele mamei sale si ardórea natiunale si patriotismulu celu mai sincer natiunalu cu abnegarea de sene pentru fericirea totului, aceea va poté renasce si Mucii, si Meteli si Fabricii, Valerii fii cá Grachii din cópsele unei Cornelie, cari se póta conduce natiunea la isvorulu tamaduirii in pamentulu fagadauitii sale. Inca odata: Lauda si onóre secsului frumosu, care prigonindu indiferentismulu si renegatismulu cu varg'a activitatii si a zelului natiunalu -si afla tóta glori'a sa in a face bine, in a-si contribui denariulu pentru inaltirea stimei numelui romanu, si pentru conservarea si nobilitarea suveniriloru nóstre eredite dela strabuni prin arm'a cea mai puternica, prin arm'a cultarei si a spiritului. — Acestu resunetu e omagiulu nostru catre angerii vietii nóstre nationale, cari si au datu man'a a unsura sórtea celoru ce diacu in pulbere prin buna crescere, midiulocilu celu mai nobilu si mai folositoriu natiunei. Fia cá secsulu frumosu alu natiunei romane se-si afle tóta mandri'a numai in fapte de aceste natiunale; ca atunci spiritulu din culme va dicta preste sórtea cea vitrega. — R.

Din afara avemu a relata, ca in Romani'a corporile legislative lucra le merantiele. — Er' in Europ'a se crede, ca Principele se va prochiama de rege. In aceste momente ce citimu cu atentiune depesi'a urmatória din diurnalulu „Tiér'a“:

„Pariau 17 Martiu. Diuariulu „Le Constitutionel“ (diuariu semioficialu per excelentiam) reproducendu unu articulu recentu alu „Tierei“, apasa asupra interesului statornicu alu Franciei pentru desvoltarea Romaniei. Elu pune in evidentia intre altele, ca Franci'a urmarieá dóue scopuri pe malorile Dunarei: Unirea si inaltiarea pe trónu a unui Domnu straiu. Principiulu de Hohenzollern representa acea, ce ea considera, cá celu din urma cuventu alu politicei sale donarene. „Constitutionalulu“ vorbindu de agomotele relative la o pretinsa favorisare a unei restaurationi Cuza, s'au la anecsiunea Romaniei de Austri'a, se declara autorisatu a desmiinti formalu, nisce alegatiuni asia de contrarie cu politic'a lui Napoleonu, cá si cu acea a lui Francisc u Iosifu.“ — Dupa aceste pucine si bune se trecemu la una scire din „Lloyd“. Pestanu, care alla din fontana demna de credintia, ca principele Carolu ar' fi primitu dela Berlinu avisare cá pe lun'a lui Maiu se statorésca definitivu dechiararea nedependintii Romaniei, pentruca c. Bismark iea asupras a Romaniei, pentruca c. Bismark iea asupras a castiga si pe Franci'a lu acésta, apoi se aduce in combinatiune si colatorii principelui Napoleonu cu lucrurile orientali, pentru fundarea confederatiunei natiuniloru din Turci'a, la cea ce nici Napoleon nici Rusi'a nu au contrarie. —

Diurnalulu din Prag'a „Politik“ impartasiesce diu fontana pré secura chiaru din Berlinu, cumca in 9 sosi Kossuth in Berlinu si totu in 9 si 10 avú intalnire si conferire statu cu princ. Napoleonu catu si cu c. Bismark si in 11 dupace tramise pe agentulu seu la Pest'a, care 'lu asteptase in Berlinu inca insinte de sosire — calatorí inderepta la Torinu. —

In Franci'a inrolares dupa nóua organisatiune de armata a inversiunatu animele in mai multe departemente si demonstratiunee garden nationale dela Toulos'a inca se dice a fi fostu impreunata cu lupte si impotriviri totu din cau'a inrolarii, care decurge cu atata strictetia, incatu de ecs. din 700 inscrisi in arondisementulu alu 12 din Pariau numai 3 s'au declinatu de nedestoinici de a portá arme. Unele diurnale, cu buna séma de cele dusmane, mergu pana a dice, ca in Toulo'a demonstratiunile au fostu mestecate si cu versare de sange si cu descarcatori de pusci asupra poporului, care strigá: „diosu cu imperatulu!“ — Intr'acesa corpulu legislativu procede cu lucrarile sale si a fipatu si legea pentru reuniuni reiectandu tóte amendementele, care tientea la libertate ne tiermurita de reuniuni politice. — Cau'a cu Itali'a tocma prin mediulocirea princ. Napoleonu se apropia cu incetulu de complanare. —

In Rom'a pré santi'a sa pontificelu romanu a tienutu alocutiune fara cá se fi esitu in publicu cuprinsulu ei. A denumitu si instalatu si vreo cativa cardinali, intre cari si pe L. Bona parte, ceea ce multiumi pe imp. Napoleonu cá veru cu deosebire, pentruca se oferi si i portá tóte spesele de instalare. Reactiunea se totu incórda pretutindini spre a face dificultati regimeloru democratice, intre cari astadi vié si Anglii'a a se enumera, in care s'au totu mai muistu animele lordiloru spre a se familiarisa cu latirea dreptuluu politicu preste tóte clasele poporului si inca preste clas'a mediulocia cam cu apropiare de votulu universalu; astfelu puterile occidentale adause cu Itali'a voru avé o aliantia si de principiu democratica intre sine si asia in acurtu va bate ór'a pentru vecinio'a pomenire a reactiuniloru. —

Turci'a pune 150 mii ostasi pe pitioru spre a observa miscarile bosniace-bulgare.

Dela Belgradu 14 Martiu se depesiaza „Monitorelui“ Romaniei, ca la Craconic'a in Bosni'a intre basibozuci si crestini s'a intemplatu unu conflictu sangerosu remanendu din ambe partile multi morti si raniti.

Lui „M. P.“ Belgradu 15 Martiu. Ali-Pasia a atacatu Gacianitia (in Erzegovin'a). Au cadiutu multi morti si raniti. — Deputatiunea Montenegrului inca totu silesce la Pórta cederea unui portu. Bulgarii inca erá gat'a de prorumpere, dar' Omeru-Pasia cu 30 mii le a taiatu curagiulu deocamdata. —

Literariu.

Din **„Transilvani'a“**, fói'a asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, a esitu si Nr. 7 in 15 Martiu. Cuprinsulu ei tractéza a) despre Dr. Vasile Popu, notitie multe interesante, pana acum nepublicate. b) Moldov'a la an. 1821, poesie de Fabianu (cu Vas. Bobu) din Moldov'a si discursulu dlui Asache la aniversarea dlui Vasilie Lupu, fundatorele scóleloru romane in Moldov'a. c) Monete si medalie antice si alte andicitati dupa „Trompet'a“. d) **Clio,** continuare despre Hora si Closca si decretolu aulicu despre unele puncte urbariali de observatu; de. spre imigratiunea romaniloru in Moldavi'a; avisari din mai multi auctori despre romani; uniunea romaniloru Romanii liberi dela platirea decimeloru, avisare la Felmer pag. 60. Romanii din Slavoni'a (?) sub Leopoldu I. fura siliti a trece la uniune. Nicolaus Olahus a fostu romanu. Pa'a muntiloru a fostu incredintiata romaniloru dupa Eder si Felmer. Unele privilegia ale romaniloru in Ungari'a se caséza — vedi Kovächich Epiorisia documentorum pag. 99 — si alte avisari interesante. e) Reportulu despre bibliotec'a asociatiunei si despre lucrarile comitetului si ale comisiunei bogetarie. f) Publicarea contribuiriloru incurse la asociatiune si unele insciintiari literarie. —

Dictionariulu maghiaru-romanescu compusu de D. Georgie Baritiu sub tiparin si pana acum au esitu 5 cóle in 8º mare garmond destinatu a fi de ajutoriu la tenerimea romana, care invetiandu prin scólele maghiare adesea nu intielege de locu ce invétia, perdiendusi ani intregi fara resultatu. Totu asemenea acésta carte va indemaná mai alesu pe acei dd. functionari, cararu terminologi'a cea nóua maghiara n'are de unde se le fia cunoscuta.

Dictionariulu de marime intre 35—40 cóle tiparite si cu unu adausu de ortografia costa pe calea abonamentului 3 fl. 20 cr. v. a., éra dupa esirea lui va trece la librarii, carei'u voru dá multu mai scumpu. Abonamentulu se face la autoriulu sici in Brasiovu.“

NB. pentru junimea literaria: Ceea ce repetii adese intre invetiacei, socotescu, ca nu voiu atinge nici o ambitiune, déca voi repeti si sici in publicu: Am vediutu juni, cari in etate fragéda inamorati de nectariulu sciintieloru se dedica din'a si nóptea la lectura cu o pasiune patimesia, inse, fiindcea ei nu'si facea insemnari despre cele ce ceteau, intr'o carticica impartita dupa alfabetu de lucruri si altulu de persóne, dupa catuva timpu -si uita si de numele auctorelui ce'lu cetise. Etractulu lecturei C. Kemény detorescе ingrigiarii loi, de a insemna la litere si cuvinte totu ce a citito, si junelo romanu fara astfelu de procedere se nu cetésca nici unu oslindariu macaru. — Urmarile voru justifica cele dise. — R.

— Ministeriulu instructiunii publice din Romani'a in suplementulu din Nr. 9 alu „Monitoriului“ a provocatu pe profesori a se tipari manualele de scóla in restimpu de unu anu pentru traduceri si de 2 pentru compuneri originali promitendu tiparirea si premia dupa meritulu cartii. —

Publicatiune.

Bunulu fostu odata in posesiunea lui Iosifu Bistrai in Bistr'a aprópe de Campeni, Abrudu si de drumulu de tiéra nou deschisu alu Turdei, pentru departarea locuitiei posesorului se afla de vendutu séu de cesarendatu; se afla totodata pre acestu bunu una negotiataria de marfe mieste si unu edificiu cu positiunea langa drumu fórte apta pentru ospetaria (crisma).

Deslucire mai de aprópe se face prin

Adolf Stoffel

2—3 in Sibiiu. (Hsh.)

Cursurile la burs'a in 20. Mart. 1868 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 47 cr. v.
Augsburg	—	—	113 „ — „

Redactoru respundietoru
JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
JOANE GÖTT si fiiu HENRICU.